

tásának fejlesztése; új és régebbi épületek fűtésszükségletének csökkentése. A szlovákiai programok: a hazai ásványipar fejlesztése; meghatározott mezőgazdasági termények termesztésének intenzifikálása; a fának mint nyersanyagának komplex hasznosítása.

Az alapreferátum végül a "P 13"-as jelű kutatási programot ismertette, s elmondta, hogy a 8. ötéves tervben — 1986 és 1990 között — megvalósítandó kutatási témái is konkretizálódtak. Közülük kettőnek (A központi, ágazati és iparági irányítást szolgáló faktografikus információs rendszerek együttese, illetve irányítási és a műszaki szükségletek ki-elégítésére szolgáló faktografikus adatbázisok kiépítése a gépipar meghatározott területein) kutatása már 1984-ben megkezdődött, s a szándékok szerint 1987-ben ér véget.

Ezenfelül még a következő témák konkretizálása fejeződött be:

- ◆ Az irányítási és az alkotó munkát szolgáló információs szolgáltatások korszerűsítéséhez új módszertan és elmélet kimunkálása és verifikálása
- ◆ A könyvtári-bibliográfiai munkafolyamatok automatizálása az egységes könyvtári rendszerben

- ◆ A találmányi információk automatizált rendszere a KGST-tagországok hasonló információs rendszeréhez való csatlakoztatással
- ◆ A tömegközlelési eszközök újságírói tájékoztatási rendszereinek tökéletesítése
- ◆ A faktografikus információs rendszerek információcseréje és információközlése a gépgyártási ágazatban
- ◆ A műszaki és technológiai infrastruktúra korszerűsítése az információs rendszer belső és külső kapcsolatainak fejlesztésére
- ◆ A szakosított információs szolgáltatások kifejlesztése és optimalizálása az irányítás és a K + F meghatározott területein.

/ŠTEFÁNIK, V.: *Československá sústava VTEI pred vstupom do päťročnice 1986–1990. = Knížnice a vedecké informácie, 17. köt. 4. sz. 1985. p. 148–159.*

(Futala Tibor)

Információgazdálkodás a különféle szervezetekben

Az 1970-es évek végén, ill. a 80-as évek elején új fogalom jelent meg először az amerikai szakirodalomban: az "information management". Ez a magyarul információgazdálkodásnak fordítható fogalom azután átterjedt Európára is, majd nemzetközileg elfogadottá vált, tartalmilag azonban eléggé eltérő értelmezéseket csatoltak hozzá.

A szerző több helyen — szóban és írásban is — foglalkozott az információgazdálkodás szó meghatározásával, egységesítő tartalmi körülírásával. Az EUSIDIC (European Association of Scientific Information Dissemination Centres = Európai Tudományos Információterjesztő Központok Szövetsége) 1984. évi konferenciáján tartott előadásában mintegy összefoglalta és szintetizálta saját álláspontját és mások véleményét ebben a tárgykörben. (Tette ezt jól kivehetően hivatalból is, hiszen munkahelye, az Aslib a korábbi "Association of Special Libraries and Information Bureaux" időközben "Association for Information Management"-re változtatta a nevét.)

Az információgazdálkodás egy olyan új diszciplína, amely kibővítette a tájékoztatótudomány (information science) fogalmi körét. Az egyes szervezetekben (vállalatokban, intézetekben

stb.) a következő meghatározó jegyei adják meg igazi tartalmát:

1. Az információkat erőforrásként kell elfogadni, hasonlóan a pénzhez, munkaerőhöz és anyagokhoz. Mint ilyen, megfelelő gazdálkodást igényel.
2. A legegyszerűbb szinten az információgazdálkodás koordinációt — vagy közvetlen ellenőrzést — jelent a következő területeken:
 - ◆ az információk kezelésének szakmai ismeretei — a könyvtárosok, információs és számítógépes szakemberek, statisztikusok, rendszerszervezők stb. körében;
 - ◆ információs technológia (számítógépek és perifériák, szövegfeldolgozó és másológépek stb.);
 - ◆ információs források és táruk (adatbázisok, belső és külső információs erőforrások, belső és külső dokumentumgyűjtemények).
3. Rendelkezés az információellátásra fordított költségek felett.
4. Az új technológiák és források figyelemmel kísérése és alkalmazása.
5. A szervezeten belüli információáramlás rendszerének ismerete és alakítása.

Nincs szükség máris és mindenütt egy függetlenített információs menedzserre (bár az Egyesült Államokban ez mindinkább terjed), de hosszabb távon a vállalatokban és intézményekben olyan szervezeti változások várhatók, amelyek magukban foglalják majd az információgazdálkodásért felelős személyek kinevezését és munkába állítását is.

Az információgazdálkodás fogalma nem szűkíthető le az információ kezelésére, s ugyanakkor nem csökkenti a tájékoztatástudomány vagy a könyvtár-tan helyzetét és jelentőségét sem.

Tény, hogy az USA-ban és Angliában a munkakerőnek már több mint 40%-a információhoz kapcsolódó munkát végez. Ez is arra mutat, hogy az információs társadalom korába lépünk, s az információt fontos erőforrásként kell kezelni. Sajnos azonban a gyakorlatban, a napi gondok szorításában az információkkal való helyes gazdálkodás szükségességét csak kevés helyen ismerték fel jelentőségének megfelelően. (Kivételek csak elvétve akadnak, mint pl. az Unilever, a BP és a nagyobb gyógyszergyárak.) Arra vonatkozóan, hogy az információgazdálkodásnak hol a pontos helye egy szervezetben belül, még nincs általánosítható modell. Ugyanígy nem készült még egyetlen olyan átfogó jellegű tanulmány sem, amely részleteiben foglalná össze az információk kezelésének kérdéskörét az egyes szervezeteken belül.

Az információgazdálkodás szükségességét csak lassú, kitartó meggyőzéssel és munkával lehet elfogadtatni. Az ide vezető út első lépései közé tartozik, hogy egy vállalatban vagy intézményben belül rámutassanak bizonyos felesleges kiadásokra, a különböző számítógépes rendszerek párhuzamosságára, az információk erőforrások rossz hasznosítására stb. Az ilyen megállapításoknak meg kell előzniük az információgazdálkodás bevezetését, amihez több változás kell:

- ◆ az emberek gondolkodásában,
- ◆ a rendszerekben és eljárásokban,
- ◆ az információhordozók tekintetében,
- ◆ a szervezetben, főleg annak szerkezetében,
- ◆ a vezetésben.

Az információgazdálkodásban – egy-két kivételtől eltekintve – “az angol ipar több mint 90%-a felett még sötét az égbolt”, mint ahogy általában a többi európai országban is.

/ VICKERS, P.: Promoting the concept of information management within organisations, = Journal of Information Science, 9. köt. 9. sz. 1984. p. 123–127./

(Balázs Sándor)

EMIS – az anyagokra vonatkozó adatok elektronikus publikációs szolgálata

Bevezetés

A bibliográfiai adatbázisok előállítója a jövőt tekintve nem hagyhatja figyelmen kívül a szám- vagy tényszerű adatbankok iránti igényt. Ezek az adatbankok, amelyek optimális esetben kiértékelt és összehasonlított adatokat tartalmaznak, nem versenyeznek a bibliográfiai szolgáltatásokkal, hanem kiegészítik őket.

Az EMIS (Electronic Materials Information Service = Elektronikus Anyaginformációs Szolgálat) a szilárd halmazállapotú anyagok adatbankja, egyben a rájuk vonatkozó számszerű adatok elektronikus publikációs eszköze. Az EMIS hozzáférést nyújt mind a lényeges adatokhoz, mind pedig az adatokat tartalmazó forrásokhoz. Amellett, hogy rendelkezésre bocsátja a szakirodalmi forrásokból nyert adatokat, lehetővé teszi az eredeti adatok publikálását is. Így egyesíti az anyagok tulajdonságaira vonatkozó

adatbank és az ezen anyagok szállítóira vonatkozó információs szolgálat jellegzetességeit.

Az EMIS kifejlesztésében az INSPEC (International Information for the Physics and Engineering Communities = Nemzetközi Tájékoztató Szolgáltatás Fizikusoknak és Mérnököknek) szakértőin kívül részt vettek az iparban és az egyetemeken dolgozó kutatók is, akik közül sokan maig közreműködnek a szelekcióban és a bemeneti rekordok elbírálásában.

Az EMIS adatbank sorai

Az EMIS két sorból (fájl) áll:

- ◆ az anyagok tulajdonságainak sora,
- ◆ az anyagok szállítóinak sora.

Az anyagtulajdonságok sora mintegy 10 000 adatrekordot tartalmaz, amelyek többségükben a